

Bijensterfte leidt tot oprichting Bijenstichting

Theo Peeters

De verhoogde aandacht voor de honingbij door het optreden van allerlei pathogenen (*Varroa*, *Nosema*, Amerikaans vuilbroed) en vooral het verschijnsel 'verdwijnziekte' hebben bijen de afgelopen jaren bij een groot publiek onder de aandacht gebracht. Op 24 november 2009 werd de petitie 'Stop de Bijensterfte' aangeboden aan de vaste kamercommissie van het ministerie van LNV, nadat meer dan 40.000 handtekeningen waren verzameld. Om dit onderwerp blijvend aandacht te geven werd door de initiatiefnemers op 4 april 2010, tijdens het programma Vroege Vogels, de bijenstichting gelanceerd (<http://www.bijenstichting.nl/>).

Ook op wetenschappelijk niveau is er een plek in ons land waar de bijensterfte nauwgezet wordt gevolgd. Jeroen van der Sluijs geholpen door Henk Tennekes en Laura Maxim onderhouden een website over bijensterfte aan de Universiteit van Utrecht (<http://bijensterfte.nl/>). Deze biedt een opsomming van zeer uitgebreide informatie op allerlei gebied met o.a. leuke discussies tussen bijenhouders en wetenschappers. Ook op Europees en nationaal beleidsniveau zijn concrete stappen ondernomen om de bijensterfte nader te laten onderzoeken. Zo heeft minister Verburg o.a. op grond van het rapport 'Visie bijenhouderij en insectenbestuiving. Analyse van bedreigingen en knelpunten' (Blacquièrre et al. 2009, zie <http://documents.plant.wur.nl/pri/bijen/227.pdf>), een onderzoekspot van 1 miljoen euro beschikbaar gesteld aan PRI-bijen Wageningen, Alterra en EIS-Nederland. Onderzoeksvragen aan de kant van de wilde bijen zijn: Welke wilde bestuivers kunnen voor de Nederlandse landbouw relevant worden geacht? En wat is bekend van de populatie-ontwikkelingen van wilde bestuivers? In dat project is door Ecologisch Adviesbureau Ecologica in 2010 o.a. veldonderzoek gedaan in appel- en perenboomgaarden in de Betuwe. Ook zullen o.a. weer stuifmeelanalyses aan museumexemplaren worden uitgevoerd. Het onderzoekstraject duurt 3 jaar en laten we hopen dat ook de bijenatlas nog kan meeprofiteren van (trend)analyses die gemaakt worden in dit kader.

Ik heb de website van deze nieuwe stichting in oktober bekeken en doe daarvan kort verslag. Ik zal hier niet alle informatie op de website aan jullie voorstellen maar pik hier en daar enige krenten uit de pap. Tevens geef ik hier en daar enkele commentaren.

De website ziet er verzorgd en aantrekkelijk uit. In de menubalk zijn de categorieën home, nieuws, bijenstichting, bijen, onderwijs te vinden waaronder een groot aantal onderwerpen schuil gaat.

Je kunt er producten kopen via de webwinkel waarvan dan 10% naar de bijenstichting gaat, je kunt er een onoverzichtelijke waslijst van kinderactiviteiten met bijen (vooral met honingbijen) terugvinden, enz. enz. Doelstelling van de bijenstichting is de belangen behartiging van wilde bijen en honingbijen in ruime zin. De bijenstichting onderscheidt zich van de imkerverenigingen door niet de belangen van de bijenteelt (honingproductie) te behartigen, maar die van de (wilde) bij zelf. De bijenstichting voert een actieve lobby ten aanzien van bescherming van de (wilde) bij en onderscheidt zich daarmee van organisaties als de KNNV, de LIW en de sectie Hymenoptera van de NEV, die zich beperken tot onderzoek. Dit is niet juist. Ook diverse mensen in Nederland die wilde bijen bestuderen houden zich actief bezig met voorlichting over en bescherming van wilde bijen door lezingen, inventarisaties, adviezen en publicaties over deze diergroep (zie b.v. <http://www.naturalis.nl/eis>).

Binnen de missie van de bijenstichting worden drie soorten activiteiten onderscheiden: a. voorlichting en educatie, b. ondersteuning van (locale) initiatieven en c. beleidsbeïnvloeding.

Wat betreft beleidsbeïnvloeding vond ik een interessante activiteit en document via deze website. De Bijenstichting heeft door middel van een uitgebreid document van Arie Koster (<http://www.bijenstichting.nl/index.php/bijenstichting/activiteiten/beleidbeinvloeding>) kritisch gereageerd, op het zwak geschreven rapport van Alterra (van Blitterswijk et al. 2009, zie <http://www2.alterra.wur.nl/Webdocs/PDFFiles/Alterrarapporten/AlterraRapport1975.pdf>) over de 'Betekenis van openbaar groen voor bijen'. Dat is door de Partij van de Dieren opgepakt die daarover kamervragen heeft gesteld aan demissionair minister Verburg. Wat dit tot op heden heeft opgeleverd is me nog onduidelijk maar de intentie gevolgd door een actie om écht bij te dragen aan verbetering van voedselbronnen van bijen is duidelijk. De bijenstichting kan bestaan dankzij donateurs, adviseurs, vrijwilligers, partners en sponsors. Je kunt je inschrijven voor een gratis nieuwsbrief. En onder de naam Beezz verschijnt alleen voor donateurs en vrijwilligers 4x per jaar een informatiebulletin. Als donateur en vrijwilliger kun je

tevens bij een afgeschermd deel van de website waarop een forum en een digitaal archief te vinden zijn. Het forum is voorlopig opgedeeld in 4 categorieën: a. vragen en discussie over honingbijen, b. vragen en discussie over wilde bijen, c. ideeën, tips en d. vragen over drachtplanten. Tot op heden trof ik slechts 4 vragen en 2 reacties. Het gesloten karakter van het forum is daar wellicht debet aan. In het digitale archief staat o.a. een pdf van de determinatietabel voor de genera van de wilde bijen van Dries Laget en de kleurenfolder 'Nesthulp voor insecten' van Pieter van Breugel.

Adviseurs van de stichting zijn Jeroen van der Sluijs (gespecialiseerd in o.a. risicomangement en beleidsbeïnvloeding), Henk Tennekes (toxicoloog), Peter Slootweg (ICT deskundige en imker) en Arie Koster (stadsecoloog en imker). Voor een deel dezelfde mensen die actief zijn binnen de Universiteit van Utrecht (zie hierboven).

Vrijwilligers van de stichting zijn voornamelijk mensen die bijvoorbeeld nieuws speuren, publiciteit geven aan de bijenstichting en artikelen schrijven voor op de internetpagina van de stichting. Als vrijwilliger ben je automatisch (gratis) donateur.

Partners zijn o.a. BeeSupport, Stichting Biologica, KNNV en Vlinderstichting.

Sponsors zijn Bytes Pix & Clicks (maker van de website), VitexNatura en Melvita honing. De belastingdienst heeft de bijenstichting de ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling) status gegeven. De stichting telt inmiddels 571 leden. De verwevenheid met imkerij en o.a. bedrijven die bijenproducten verwerken is groot, en dus ben ik wel benieuwd hoe deze nieuwe stichting zich in de toekomst ontwikkeld.

Natuurlijk heb ik ook even een kijkje genomen onder het menu Bijen. Dat menu is voorlopig opgedeeld in 3 vakjes: 1. honingbijen, 2. wilde bijen en 3. bijen en biodiversiteit. De eerste twee onderwerpen zijn vervolgens weer onderverdeeld in:

1a. bijensterfte, 1b. duurzame bijenteelt, 1c. bijen en voedsel en 1d. bijen en lichaamsverzorging.
2a. wilde bijen soorten, 2b. hommels en 2c. wilde bijen bescherming.

De stukken tekst die ik onder het kopje wilde bijen aantrof waren mager en deels onjuist. Er worden bijvoorbeeld zo'n 200 soorten gemeld voor Nederland en België! En als bedreigingen worden alleen

opgesomd verlies van biotoop, achteruitgang van diverse drachtplanten en gebruik van schadelijke insecticiden. Ook zet men m.i. teveel in op alleen inzaai van drachtplanten. In een stedelijke omgeving biedt dat inderdaad mogelijkheden. Het groen- en wegbermbeheer en de plantensoorten die worden aangeplant door de lokale overheden zijn op veel plaatsen, zeker ook in mijn woonplaats, sterk voor verbetering vatbaar. Ook bij jonge en oudere burgers en de groen- en onderwijsbedrijven is door voorlichting en goed onderwijs nog veel winst te halen. Tuincentra verkopen weinig geschikte bijenplanten, de kennis van biodiversiteit bij beleids- en groenbeheerders is vaak nihil en het aantal 'grafsteentuinen' in ons land neemt snel toe. Maar grote winst is m.i. ook te halen door b.v. kwaliteitsverbetering van grote eenheden landschap en natuur (meer en grotere bloemrijke graslanden), door braaklegging, ontwikkeling van akkers en door een beter afgestemd beheer (meer fasering en minder maaien). Uiteraard kon ik 't niet nalaten hierop te reageren en ik hoop dan ook dat de bijenstichting hier een slag maakt naar meer en betere informatie. Uitwisseling van kennis en informatie tussen de bijenstichting en al bestaande organisaties en verenigingen is hier gewenst en krijgt in de toekomst hopelijk vorm. Ofwel in hun eigen woorden 'Door samenwerking met dit soort partners kan meer worden bereikt'.

Rest me de bijenstichting heel veel succes te wensen met hun voorbeeldige missie(s) en jullie aan te raden zelf eens een kijkje te nemen, want ook voor ons is op deze website(s) nog rijkelijk nieuws te ontdekken. En tenslotte zal 't ook in de toekomst nog wel vaker voorkomen dat je als apidoloog de vraag krijgt 'En hoe zit 't met de bijensterfte?'.

Summary

Publicity concerning honeybee "Colony Collapse Disorder" in Holland has lead to the creation of a foundation, the "Bijenstichting" and to the renewed study of the importance of wild bees for Dutch agriculture. The goals, structure, activities and website of the new foundation are discussed.